

O NAUCE CZYTANIA I PRZYGOTOWANIU DO PISANIA

Do czytania garną się dzieci pięcioletnie, a nawet czteroletnie. Interesują się książeczkami, napisami na szyldach i reklamach, pytają o nazwy liter, same próbują łączyć je w wyrazy a wyrazy w zdania. Wczesne zainteresowanie nauką czytania i pisania świadczy o znakomitych możliwościach umysłowych dziecka. Pod żadnym pozorem nie należy jednak zmuszać na przykład pięcioletka do nauki czytania i pisania, jeżeli dziecko tego nie chce. Wszystko zależy tu od stopnia dziecięcych zainteresowań. Tak się zwykle dzieje, że dzieci interesują się tym, co jest na miarę ich możliwości poznawczych i wykonawczych. Dlatego, gdy dziecko garnie się do nauki czytania i pisania należy je wspierać w opanowaniu tych trudnych umiejętności, gdyż im wcześniej je opanuje, tym większe będzie miało szanse w odniesieniu sukcesów w nauce szkolnej. Dzieci w przedszkolu przygotowują się do nauki czytania i pisania podczas zabaw, zajęć, sytuacji edukacyjnych. Natomiast intensywnie uczą się tych umiejętności w pierwszym roku edukacji szkolnej. Dla każdego dziecka dobrze przygotowanego do szkoły w zakresie czytania i pisania nabywanie tych umiejętności nie będzie trudne.

Czytanie to rozpoznawanie, identyfikowanie a także sensowne łączenie liter drukowanych lub pisanych. Pisanie natomiast to kodowanie informacji za pomocą tych samych symboli. Sposobów uczenia dzieci czytania i pisania jest wiele ale najczęściej stosowanym schematem jest :

- zwrócenie uwagi na znajdujący się w oglądanej przez dziecko książeczce napis (zdanie) np. To lis;
- dokonanie analizy zdania czyli wyodrębnienie wyrazu , w którym występuje nowa litera. Tym razem będzie to wyraz lis;
- określenie, jaką głoskę słyszy na początku słowa , na końcu i w środku w słowa lis;
- zidentyfikowanie nowej głoski i litery, w tym przypadku jest to „l”;
- poznawanie kształtu nowej litery „l” poprzez kojarzenie wyodrębnionej głoski i litery za pomocą której można ją oznaczyć (kodować);
- pisanie palcem poznanej litery w powietrzu, na zaparowanej szybie, piasku, ołówkiem na papierze po zakropkowanym śladzie a następnie w linijkach zeszytu. Ten proces powoduje silne skojarzenie brzmienia głoski z kształtem jej znaku - literą;
- złączanie zbitki głoska - litera do wyrazu, wyrazu do zdania a zdania do opowiadania.

Dzieci czytają i piszą tak, jak mówią, dlatego niezwykle ważne jest poprawne i czyste wybrzmiewanie głosek, a więc „k” a nie „ka”, „d” a nie „de”, „w” a nie „wu”.

O takie czyste wybrzmiewanie musi dbać zarówno dziecko jak i dorosły.

Przygotowując dzieci do nauki czytania i pisania należy zadbać o to, aby :

- mówiły poprawnie pod względem artykulacyjnym. Dzieci z wadami wymowy muszą być pod opieką logopedy a przed pójściem do szkoły wady te powinny być skorygowane poprzez odpowiednie ćwiczenia;

- swobodnie wypowiadały się w rozwiniętej i uporządkowanej formie.

Dzieci idące do szkoły mają mieć bogate słownictwo i powinny przestrzegać podstawowych zasady kultury słuchania i mówienia. Oznacza to, że muszą zadbać o to, aby były rozumiane przez innych a także starały się słuchać tego, co mówią inni;

- miały dobrze rozwiniętą percepcję słuchową, w tym także słuch fonematyczny (fonemowy). Jest on ważnym wskaźnikiem dojrzałości dziecka do nauki czytania i pisania i polega na zdolności do różnicowania głosek w wypowiedzianych i słyszanych słowach;
- umiały dostrzec, jaki kształt ma poznawana litera i go zapamiętać.

Dobrze rozwinięta spostrzegawczość i pamięć wzrokowa jest niezbędna w początkowej nauce czytania i pisania.

Każde dziecko w krótkim czasie ma zapamiętać prawie 200 znaków graficznych w tym wszystkie litery małe i wielkie w wersji pisanej i drukowanej oraz cyfry (znaki graficzne

liczb), znaki działań oraz stosowane w edukacji reprezentacje graficzne (uproszczone rysunki, grafy, drzewka, tabelki).

- potrafiły odwzorować litery, nie pomijając ani jednego szczegółu.

Do tego potrzebna jest bardzo dobra sprawność rąk oraz współpraca ręki i oka w obrębie ruchów dłoni i palców.

Niezaspokojona potrzeba ruchu, wyręczanie dzieci w prostych czynnościach sprawia, że sporo z nich charakteryzuje się niesprawnością ruchową całego ciała w tym niezręcznością manualną;

- nie miały większych kłopotów z koordynowaniem czynności rąk pod kontrolą wzroku od strony lewej do prawej.

Podczas czytania wodzi się wzrokiem po szeregach liter tworzących słowa, zaczynając od strony lewej do prawej. Podobnie jest w pisaniu. Piszący musi jednocześnie prowadzić wzrok i organizować sensownie skomplikowane ruchy ręki od lewej do prawej strony;

Oprócz tych wymienionych zagadnień są jeszcze inne odgrywające również ważną rolę. Do nich należy interesowanie się czytaniem i pisaniem a także rozumienie sensu kodowania i dekodowania. Chodzi tu o motywację i większą podatność do nauki czytania i pisania.

Co dziecko kończące przedszkole ma wiedzieć i umieć w zakresie przygotowania do czytania i pisania

Dziecko rozpoczynające naukę w klasie pierwszej powinno:

- określać kierunki oraz miejsca na kartce papieru i rozumieć sens poleceń typu:

Narysuj kółeczko w prawym górnym rogu kartki, Rysuj szlaczek , zaczynając od lewej strony kartki.....;

- uważnie patrzeć, aby rozpoznać i zapamiętać to, co jest przedstawione na obrazkach;

- mieć sprawne ręce oraz dobrą koordynację wzrokowo - ruchową (współpraca ręki i oka), która jest potrzebna na zajęciach plastycznie - technicznych i w nauce pisania;

- interesować się czytaniem i pisaniem oraz ma być do tego dobrze przygotowane;

- interesować się książkami, słuchać opowiadań, baśni itp. oraz rozmawiać na ich temat;

- układać krótkie zdania, dzielić je na wyrazy, wyrazy na sylaby oraz wyodrębniać głoski w słowach o prostej budowie fonetycznej;

- rozumieć sens informacji podanych w formie uproszczonych rysunków oraz innych symboli, a także odczytywać krótkie podpisy pod obrazkami, napisy na szyldach itp.

Szczegółowo określa to *Podstawa programowa wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego obowiązująca od 2017*

<https://podstawaprogramowa.pl/Przedszkole>

Bardzo ważne jest głośne czytanie dzieciom (choć przez pół godziny dziennie), gdyż jest to znakomity sposób rozwijania dziecięcego umysłu, budzenia motywacji do nauki oraz kształtowania zainteresowań czytelniczych.

Warto przeczytać:

M. Mystkowska „Uczymy się czytać w przedszkolu”, WSiP, Warszawa 1979,I.

Dudzińska „Dziecko sześciolatnie uczy się czytać”, WSiP, Warszawa 1981,

M. Cackowska „Nauka czytania i pisania w klasach przedszkolnych, WSiP, Warszawa 1984,

A. Brzezińska i M. Burtowy „Psychologiczne problemy edukacji przedszkolnej. Wybrane zagadnienia z teorii i metodyki wychowania przedszkolnego”, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, Poznań 1985, cz.3,

K. Kamińska „Nauka czytania dzieci w wieku przedszkolnym, WSiP, Warszawa 1999

WSKAZÓWKI DLA RODZICÓW DO PRACY Z DZIECKIEM Z TRUDNOŚCIAMI W CZYTANIU I PISANIU

Najlepiej prowadzona terapia w przedszkolu czy szkole nie przyniesie pożądaných efektów, jeśli nie będą jej wspierali rodzice. Dlatego zalecana jest systematyczność i cierpliwość w pracy, która pomoże w przezwyciężaniu trudności. Poniżej prezentujemy przykładowe ćwiczenia, które można wykorzystywać przy organizowaniu w domu zajęć dziecku przejawiającemu trudności w nauce czytania i pisania.

1. W celu usprawniania percepcji słuchowej:

W zabawie, wspólnie z dzieckiem rozpoznawanie i naśladowanie głosów i dźwięków z najbliższego otoczenia (zwierząt, ptaków, pojazdów itp.);

rozróżnianie słuchowe głosu lub tonów w zależności od siły (mocniejsze – słabsze);
rozpoznawanie i różnicowanie:

– odgłosów kroków różnych osób;

– dźwięków przesypywanych różnych przedmiotów (np. ryż, guziki, gwoździe) do naczyń wykonanych z różnych materiałów (szkoło, drewno, papier);

– dźwięków wydawanych przez różne przedmioty (np. papier, klucze) lub po uderzeniu w różne przedmioty (np. naczynia).

odtworzenie struktur dźwiękowych na podstawie układów przestrzennych:

Ćwiczenie Guzikowe nutki: w odstępach w jakich dziecko usłyszy dźwięk (np. wykłaskiwany lub wystukiwany) układa guziki (np. 2 guziki – przerwa – 1 guzik – przerwa – 2 guziki). Liczba uderzeń powinna być zgodna z liczbą guzików, zaś odległość między guzikami odtwarzana jest przerwami czasowymi przy wystukiwaniu.

Ćwiczenie Abecadło: Dorosły mówi samogłoski, potem spółgłoski i prosi, by dziecko powiedziało jakiś wyraz na daną głoskę. Alternatywa: Dorosły wypowiada wyraz, a dziecko podaje jaką głoskę słyszy na początku wyrazu.

Ćwiczenie Obrazkowe poszukiwania: Rodzic poleca dziecku wyszukanie na ilustracji elementów przedstawiających przedmioty rozpoczynające się określoną głoską

Ćwiczenie Zabawne zdania: Dorosły wypowiada dwa zdania, dziecko porównuje je pod względem długości.

Ćwiczenie Podobne pary: Rodzic czyta wyrazy np. biurko – piórko, prosi, aby dziecko klasnęło lub podskoczyło, gdy słyszy „p”, a nic nie robiło gdy słyszy „b”.

Ćwiczenie Tajemnicze słowo: Rodzic mówi słowa artykułując każdą głoskę osobno, zachowując dłuższe przerwy np.: a – p – a – r – a – t. Dziecko zgaduje jaki wyraz rodzic wypowiedział.

Ćwiczenie Poszukiwanie sylab: Dziecko otrzymuje krótki tekst do czytania, pod którym wypisane są sylaby. Po przeczytaniu tekstu dziecko odnajduje je w czytance i podkreśla.

Ćwiczenie Wstawianie ściany: Rodzic wypowiada „zlepione” zdanie np.

„Dziś ranopadał śnieg”. Dziecko powoli wypowiada zdanie wyodrębniając kolejne wyrazy: „Dziś rano padał śnieg”.

2. W celu usprawniania percepcji i pamięci wzrokowej:

Ćwiczenia architektoniczne Układanie patyczków, klocków wg wzoru.

Ćwiczenia obrazkowe pociętych fotografii z gazet itp – dobieranie brakujących części do obrazków, ciekawą alternatywą jest również ćwiczenie w wyszukiwaniu różnic i podobieństw między obrazkami, wyszukiwanie podobnych przedmiotów na dwóch różnych obrazkach

Ćwiczenia pamięciowe Zapamiętanie jak największej ilości przedmiotów, osób pokazanych na obrazkach. Dziecko udziela odpowiedzi na pytania związane z obrazkami np. Czy na zdjęciu był kotek? itd.

Labirynty graficzne – poszukiwanie drogi.

Figury geometryczne Segregowanie figur wg. określonych cech np. barwy, formy.

Ćwiczenia manipulacyjne Lepienie z modeliny, gliny, plasteliny lub wyginanie liter z drutu, pisanie palcem po piasku, kaszy itp.

Ćwiczenia literowe Dziecko wyszukuje w tekście tylko te wyrazy, w których występuje np. litera „j”; Dziecko wyszukuje i skreśla określone litery w tekście.

Ćwiczenia pamięciowe Rodzic układa przed dzieckiem różne przedmioty, a następnie przykrywa je i chowa. Dziecko podaje ich nazwy w kolejności w jakiej były eksponowane. Do ćwiczeń percepcji wzrokowej służą również takie gry jak: Memory, czy Figurlandia.

3. W celu usprawniania motoryki – sprawności manualnej:

Ćwiczenia ręki:

Malowanie na plecach innej osoby lub w powietrzu ruchem ręki form kolistych, kwadratowych, trójkątnych itp., potem rysowanie po tablicy i malowanie na kartkach; Labirynty;

Zagadki rysunkowe – łączenie punktów;

Naśladowanie ruchów gry na pianinie, skrzypcach, flecie;

Ugniatanie (w kulki) i darcie papieru;

Nawlekanie koralików, wydzieranki, wyginanie kształtów z miękkiego drutu, składanki z papieru (np. popularne samoloty);

Kreślenie szlaczków;

Obrysowanie, kolorowanie i wycinanie figur geometrycznych;

Dyktanda graficzne;

Wycinanie liter;

Ćwiczenia ręki i całego ciała:

Zabawa w naśladowaniu przylotu i odlotu bocianów, zwierząt, drzewo na wietrze, obrotów kół lokomotywy;

Naśladowanie ruchów przedstawiających lot małego ptaszka, malowanie ścian, wkręcenie śruby;

W celu usprawniania czytania:

Najważniejsza w usprawnianiu czytania jest systematyczność. Dziecko powinno czytać codziennie, początkowo głośno przy pomocy i pod kontrolą rodziców, później samodzielnie.

Dzieciom, które mają trudności z analizą i syntezą wyrazów warto przygotować teksty, w których sylaby są oznaczone kolorami np.: Maja lubi soki. Kolory służą unikaniu głoskowania w celu scalania wyrazów i zdań. Dziecko powinno czytać teksty sylabami, a potem całościowo, zawsze kilkakrotnie, aż do uzyskania płynności.

Bardzo dobre efekty daje także tzw. „czytanie we dwoje”. Dorosły czyta tekst powoli razem z dzieckiem tak, aby nie dzielić wyrazów lecz odczytywać je w całości (początkowo sylabami, ale nie pojedynczymi głoskami). W miarę ćwiczeń głos dorosłego będzie zanikał.

Opracowała: mgr Edyta Mikocka